

LMAAILMARUUM

Tööleht nr 16. KOSMOSE AARDED- KOMEEDID, ASTEROIDID, METEORIIDID

Tunniks vajalik sõnavara:

meteor, -i, -i

meteorii/t, -di, -ti

kääbusplaneet/t, -di, -ti

saba, -, -

vöö, -, d

langev, a, at

meteoriidikraater, meteoriidikraatri, -trit

põlema, da, n

METEOOR (langev täht) - kosmosest Maa atmosfääri sisenenud tahke liikuv taevakeha
KÄÄBUSPLANEET – kivine, Päikesesüsteemi planeetidest väiksem taevakeha, mis tiirleb ümber Päikese ning koosneb jääst ja mineraalidest
METEORIIT – komeedist lahti murdunud väiksem kivi, mis on langenud Maale

Päikesesüsteemis liiguvad ka väikekehad. Need ei ole planeedid. Need on komeedid, asteroidid, **meteoorid**, **meteoriidid** ja **kääbusplaneedid**.

Mis on komeet?

Komeedid on taevakehad ja koosnevad jääst, tolmust ja kivist. Need tiirlevad ka ümber Päikese. Komeeti nimetatakse **saba** täheks. Komeedi osad on pea ja saba. Saba koosneb aurust. Saba tekib siis, kui komeet liigub Päikesele lähemale. Siis jää muutub auruks. Komeedi pikkus võib olla paar kilomeetrit.

komeet

Mis on asteroid?

Asteroid on väike, kivine planeedisarnane taevakeha. Asteroidid on erineva suuruse ja kujuga. Suur osa asteroide tiirleb Marsi ja Jupiteri vahel. See on asteroidide **vöö**. Seal on tuhandeid asteroide.

asteriid

Mis on kääbusplaneet?

Kääbusplaneedid on kivised, kerakujulised taevakehad. Need on väiksemad kui Päikesesüsteemi planeedid. Kõige väiksem kääbusplaneet on Ceres. See asub asteroidide vöös Marsi ja Jupiteri vahel. Cerese läbimõõt on 914 kilomeetrit.

kääbusplaneet

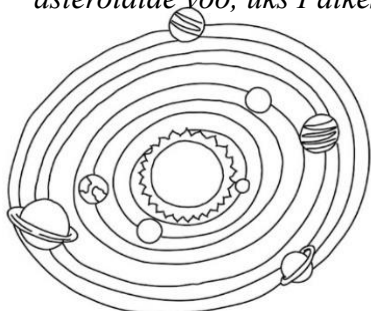
Mis on meteoor ja meteoriit?

Meteoorid on komeedi väiksemad kivid. Meteoor liigub Maa poole. Lähenedes hakkab **põlema**. Seda me nimetame **langevaks** täheks. Kui meteoor ei jõua universumis ära põleda, siis kukub vette või maapinnale. Seda nimetatakse meteoriidiks. Maapinnal tekivad augud ehk **meteoriidikraatrid**. Kõige suurem meteoriidikraater Eestis on Kaali järv. See asub Saaremaal.

meteoor

★★ Ülesanne 1. Värvi ja joonista pildile: Päike, Marss, Jupiter, Cere, asteroidide vöö, üks Päikesele lähenev komeet.

100tne koostamiseks on kasutatua: greepik.com

HUVITAV TEADA!

01.01.1801.a avastas astronoom **Giuseppe Piazzi**, mida ta pidas alguses komeediks. Giuseppe Piazzi uuris seda taevakeha pikka aega ja sai talle selgeks, et see ei ole komeet, vaid tilluke planeet ning pane sellele nimeks Cere.

Ülesanne 2. Värvige õige vastus.

Mis on Paikesesüsteemi väikekehad?				
meteoor	Kuu	asteroid	kääbusplaneet	Saturn
Kus asub asteroidide vöö?				
Uraani ja Neptuuni vahel	Saturni ja Uraani vahel	Maa ja Marsi vahel	Marsi ja Jupiteri vahel	
Mis on komeedi osad?				
punkt	pea	käpad	saba	
Mis väikekeha võib kukkuda Maa pinnale?				
komeet	kotlet	meteoor	meteoriit	
Kuidas nimetatakse Maa pinnal olevat kraatrit?				
kraatrimeteoor	meteoriidikaart	kaartmeteoriit	meteoriidikraater	
Mis väikekeha hakkab põlema sattudes Maa atmosfääri?				
komeet	asteroid	meteoor	meteoriit	
Mis on komeedi väiksem kivi?				
meteoor	kääbusplaneet	tähtkuju	asteroid	

Ülesanne 3. Lõpeta lause.

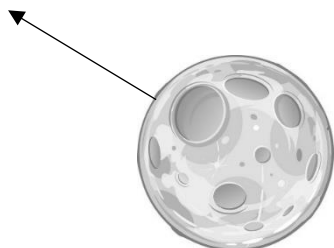
Nüüd ma tean, et _____.

Mind üllatas see, et _____.

Ülesanne 4. Hakkame kordama. Paaristöö. Täienda paarilisega mõtteskeemi. Kirjuta sõnadega Kuu faasid.

tiirleb ümber Maa

Kuu

